

Celje, 7. III. 1977

Letnik XVI

Št. 1

DRAGE BRALKE IN BRALCI!

Kot lahko opazite, se vam oglašamo z našim časopisom že v začetku marca. No, z veliko truda nam je uspelo, da smo zbrali tolikšno število člankov, da smo že lahko izdali NAŠ AERO.

Tokrat lahko v 1. številki Našega Aera preberete: Kako nastane papir, kako potekajo dela za investicijo v AC papir, o delu oblikovalcev, slikovno reportažo o ustanovitvi industrijskega gasilskega društva v TOZD Kemiji Šempeter, nekaj športnih novic in seveda naše stalne rubrike.

Literarna priloga je tokrat popestrena, prinaša otroško stran NAŠ AEROVČEK. Tudi zadnja stran je spremenjena.

Želimo vam obilo pestrega in zanimivega branja!

Uredniški odbor

Zopet je leto naokrog. Bliža se praznik, 8. marec, dan žena. Vsako leto se ob istem času pričenjajo razgovori ali enakopravnost je ali je ni. Menimo pa, da 8. marec, kot dan žena, vse bolj izgublja pomen, karkšnega so mu zastavili v začetku tega stoletja. Enakopravnosti (popolne) si žene ne bodo pridobile z osmim marcem. Pridobile si jo bodo z izobrazbo — strokovno in splošno z družbeno politično angažiranostjo, vesplošno razgledanostjo, z borbo za boljše pogoje dela, z zasedbo odgovornih delovnih mest, z opravljanjem odgovornih družbeno političnih funkcij, z ureditvijo varstva za vse otroke... Le tako bodo lahko potrdile vse tisto, kar je bilo izbojevano v narodnoosvobodilni borbi in kar jim je bilo pridobljeno z razvojem naše samoupravne socialistične družbe.

Če začnemo malo brskati po statističnih podatkih, se nam pokaže zanimiva slika. V AERU (vsi TOZD in DSSS) je 792 žena, ki tako predstavljajo v naši DO pomembno silnico že po številu, sestavljajo pa naslednjo izobrazbeno strukturo: 14 jih ima visoko izobrazbo, 18 višjo, 130 srednjo, 34 nepopolno srednjo izobrazbo, visokokvalificirani sta 2, kvalificiranih je 411, nekvalificiranih 66 žena. Ob delu se jih izobražuje 38 (podatki so navedeni le za tiste, ki imajo pogodbo z DO). Tako bomo n. pr. kmalu dobili še 8 kvalificiranih delavk, 18 s srednjo izobrazbo, 6 z višjo, 3 z visoko, tri ženske študirajo na III. stopnji visokošolskega študija. (Podatki za moške niso omenjeni, ker nočemo delati nobene primerjave). So pa žene v Aeru na mnogih vodilnih, vodstvenih mestih, aktivno sodelujejo tudi v družbeno političnih organizacijah, v številnih organih samoupravljanja.

Nikakor ne moremo reči, da žene danes niso angažirane, vendar pa nismo zadovoljni takoj, ko se ozremo na njihovo delovanje izven posameznih delovnih organizacij. Zaskrbljujoč je že podatek, da v tem trenutku nimamo niti ene ženske, ki bi v Sloveniji predsedovala občinski skupščini ali občinskemu izvršnemu svetu. Zato je potrebno razbiti staro miselnost, se rešiti njenih okvirov in razbremeniti ženo — delavko in samoupravljavko doma, k čemur ji lahko pripomore le družba.

Ob dnevu žena iskreno čestitamo

DIREKTORJEVA BESEDA

V vseh gospodarskih zbornicah potekajo razprave o ustanavljanju splošnih združenj v GZJ (Gospodarska zbornica Jugoslavije), za kar bi v tem trenutku lahko rekli, da je osrednja dejavnost v zborničnih organih in branžnih grupacijah. Zakon o združevanju v splošna združenja in GZJ daje pravno osnovo za ustavno transformacijo zbornice. Ker je rok za novo organiziranost zbornice kratek, saj mora biti delo opravljeno do 18. junija letos, sta komisija za samoupravno organiziranje ter komisija za zbornični sistem in organizacijsko kadrovska vprašanja pri GZJ pripravili za javno razpravo v OZD in poslovnih skupnostih dokument: »Izhodišča za določitev gospodarskih panog za katere morajo organizacije združene dela ustanoviti splošna panoška združenja v Gospodarski zbornici Jugoslavije«.

Izhodišča, ki jih je objavila GZJ so znana in kot rečeno, že nekaj časa potekajo živahne razprave. Za dejavnosti, ki so zanimive za našo OZD so bili organizirani že sestanki, za grafično proizvodnjo in proizvodnjo papirja v Zagrebu, Ljubljani in Beogradu, za kemično pa v Zagrebu in Ljubljani. Predno bi kaj povedal o sprejetih stališčih na omenjenih sestankih, še nekaj besed o bistvu sprememb. Zakon o združevanju organizacij združenega dela v splošna združenja in Gospodarsko zbornico Jugoslavije je sprejel 25. novembra 1976. leta zbor republik in pokrajinski skupščine SFRJ, z njim je dan nov pravni temelj za preoblikovanje zbornice na ustavnih načelih. Gospodarska zbornica je lansko leto praznovala 30-letnico svojega plodnega delovanja v socialistični Jugoslaviji. Ob proslavi pomembne obletnice je tovariš Tito dejal: »Gospodarska zbornica Jugoslavije dobiva zdaj v novi etapi naše boja za nadaljni razvoj socialističnih samoupravnih odnosov, kot samoupravna organizacija in združenje gospodarstva, novo vidno mesto in še večjo odgovornost.« Ob tej priliki je tovariš Tito poudaril tudi glavne smeri dejavnosti nove zbornice: »Dviganje

produktivnosti dela, učinkovitosti in kakovosti gospodarjenja je trajna naloga gospodarstva, to pa je tudi eden od bistvenih ciljev razvoja naše družbe. Pričakujem, da bo GZJ s svoje strani pripomogla k njegovi uspešnejši uresničitvi.«

Iz tega lahko sklepamo, da so OZD skupaj z GZ pred veliko in odgovorno nalogo in se morajo organizirati na taki osnovi, da bodo naloge, katere je začrtal tovariš Tito, uspešno opravljale. Zakon predvideva združevanje OZD in njihovih poslovnih skupnosti v Gospodarsko zbornico Jugoslavije preko splošnih panošnih združenj, ki se ustanovljajo za področje cele Jugoslavije. V družbenem razvoju države so se vzporedno s spremembami, ki so nastajale v sami družbeni biti v smeri krepitve in razvoja samoupravnih odnosov, spreminjale in razvijale ustrezne organizacije in institucije gospodarstva. Tako je tudi gospodarska zbornica v svojem razvoju šla skozi več faz in je dobivala vedno močnejšo vlogo v zastopanju interesov organizacij združenega dela. Tudi v tem trenutku gre za dograjevanje sistema organizacije zbornice, ki izhaja iz novega načina združevanja v samoupravnem načinu odločanja ter v njeni organiziranosti na delegatski podlagi.

OZD se združuje v zbornico zato, da bi skupno pospeševale delo in poslovanje, usklajevale posebne, skupne in splošne družbene interese, se dogovarjale o planih in programih razvoja, o samoupravnem urejanju družbeno ekonomskih odnosov, dajale pobude za sklepanje samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov ter reševale vprašanja, ki so v skupnem interesu.

Iz materiala, ki ga je pripravila GZJ povzemam del o mestu in vlogi splošnih združenj: Mesto in vloga splošnih združenj v Gospodarski zbornici Jugoslavije opredeljujejo naslednja bistvena obeležja:

Prvič, da so splošna združenja samoupravne organizacije, v katere se v skladu z zakonom združujejo organizacije združenega dela in njihove poslovne skupnosti;

Drugič, da so splošna združenja temeljni nosilec uresničevanja ciljev združevanja organizacij združenega dela v Gospodarsko zbornico Jugoslavije;

Tretjič, da so splošna združenja oblika, v kateri organizacije združenega dela s svojimi delegati konstituirajo vse organe in telesa zbornice;

Četrto, splošna združenja izvajajo naloge in cilje združevanja neposredno, v medsebojnem sodelovanju, v skupnih organih ter v drugih obli-

kah medsebojnega povezovanja in v zbornici;

Petič, da z delom splošnega združenja ne smejo biti kršene pravice ali na zakone temelječi interesi organizacij združenega dela, združenih v druga splošna združenja.

V splošno združenje se obvezno združujejo delovne organizacije in njihove poslovne skupnosti po temeljni dejavnosti, ki jo opravljajo.

Delovne organizacije se poleg obveznega združevanja v splošna združenja po temeljni dejavnosti, ki jo opravljajo, lahko združujejo tudi v druga splošna združenja z namenom, da bi uresničila določene interese v drugih dejavnostih, ki jih opravljajo.

Delovanje papirnega stroja

Če bi preko našega glasila hotel bolj natančno opisati naš delokrog nastajanja papirja, bi moral začeti s podatki iz zgodovine kraja, razvoja tovarne in tehnologije ter še in še.

Vendar sem mnenja, da sem predvsem dolžan napisati nekaj bolj pomembnega; hočem vam predstaviti naš novi papirni stroj.

Preteklo je že tri leta od začasnih pogovorov naših predstavnikov z dobavitelji opreme, gradbinci, monterji in ostalimi izvajalci del. Po dobrem letu gradnje proizvodne hale in montaže ogromnih strojnih elementov ter zamotanih električnih, hidravličnih, pnevmatskih in termodinamičnih sklopov stroja, je papirni stroj, ki mu je stregla nova mlada posadka, proizvedel prve kilograme papirja.

V veliki večini vemo vsi, kaj je papir. Prav gotovo pa je, da moderne proizvodnje papirja na samem stroju še ne poznamo in je celo še videli nismo nikoli. Za osnovno predstavilo vam postrežem s prostorsko predstavo novega obrata. Celotna stavba, v kateri se odvija proizvodnja je dolga čez 128 metrov, široka od 17 do 30 metrov. Po tehnološki shemi pa je razdeljena na tri dele:

1. Priprava snovi z razpuščanjem

Velja pravilo, da papir nastaja v pripravi snovi. To je oddelek, v katerem so nameščene betonske kadi velikih dimenzij, saj držijo od 12 m³ do 80 m³ papirne snovi. Tu je serija strojev za mletje celuloze, ki je glavni sestavni del papirja, tukaj so razpuščevalni pulperji (to so posode v katerih so močni in hitri rotorji), ki imajo nalogo celulozna vlakna razpustiti v vodi. Tem vlaknam se dodajajo kemikalije, ki dajo papirju zaželeno lastnost že v mokrem stanju. Torej mora imeti papir določeno količino pepela, barve, beline, kislote, tu poteka proces kleje-

Delovne organizacije se lahko odločijo za združitev v splošna združenja tudi preko sestavljene organizacije združenega dela, v katero so vključene.

Predlog GZJ predvideva 28 splošnih združenj. Glede na dejavnost naše OZD, ki združuje proizvodnjo kemične, grafične in papirne branže, obstoja možnost združevanja v več splošnih združenj. V izhodiščih GZJ je pod št. 11 podan predlog za Splošno združenje za kemično in gumarsko industrijo, pod št. 14 Splošno združenje gospodarstva, predelava lesa in papirja ter pod št. 15 Splošno združenje grafične in založniške dejavnosti.

ing. Milan Zupančič

nja, potrebno je, da je papir vodoodporen itd.

Razpuščanje snovi je proces, v katerem se celulozna vlakna prvič srečajo z vodo, ko pridejo v papirnico. Obstajata dve liniji razpuščanja. Ena je za pripravo dolgovlaknate celuloze, druga pa za kratkovlaknato celulozo. Tu celulozna vlakna nabreknejo in prek cevovodov se s pomočjo črpalk ta masa transportira do takojmenovanih mlinih kadi. Od tu dalje potuje celulozna suspenzija do mlinih naprav — rafinerjev. To so stroji, ki so v osnovi sestavljeni iz koničnega rotorja in statorja, ki imata medsebojno vzdolžno pritrjene nože. Ob stiskanju le-teh se vlakna krajšajo — meljejo. Koliko se ta vlakna krajšajo, je odvisno od zahtevanih pogojev papirja. Ta masa sedaj čaka na mešanje z ostalimi kemikalijami.

Druga pomembna snov je polnilo. V glavnem se uporabljajo različne vrste najfineše gline — kaolina. Velikosti delcev so podani v mikronih. Naloga polnila je zapolniti prazen mikroskopski prostor med vlakni. Količina polnila vpliva seveda še na gramsko težo, utržno jakost, premazovanje, barvanje papirja, vendar v vseh podrobnostih tehnologije kdaj kasneje.

Skratka kaolinski prah se razpušča v vodi in se v določeni količini dodaja razpuščeni celulozi.

Pri barvanju papirja naj omenim, da veljajo tu vse barvne zakonitosti, le da pri našem asortimentu ne gre za barvanje papirja v pravem pomenu besede, ampak govori-mo o niansiranju papirja.

V pripravljeno maso se dozira še klejivo, ki ima nalogo vlakna hidrofobirati. Uporablja se smolno tekoče klejivo.

Vsaka masa se neprekinjeno dozira iz opisanih naprav skozi mešalno centralo, ki vse komponente enakomerno zmešuje (Nadaljevanje na 3. strani)

Delovanje papirnega stroja

(Nadaljevanje s 2. strani)
ša v homogeno suspenzijo pripravljeno papirno maso.

No, ves postopek še zdaleč ni tako preprost, kakor je opisan. Tu je še cela vrsta regulacijskih krogov, ki zagotavljajo predpisane odstotke vode v masi, predpisane količine pretokov, stalnost enakomernega mletja; skratka — z nastavljenimi parametri uravnavajo pripravo snovi.

2. Papirni stroj s konstantnim delom

Papirni stroj je razdeljen v grobem na dva dela: *konstantni del in papirni stroj*. Glavni del konstantnega dela je centrala, ki je predvidena za neprekinjeno mešanje sestavin dolgih vlaken, kratkih vlaken, izmeta (povratni papir), kaolina in kemikalij. Pripravljena snov potuje s pomočjo črpalk skozi naprave, ki kontrolirajo gostoto snovi, snovnih dozirnih ventilov, čistilnih naprav, vibracijskega prebiralnika v mešalno črpalko. Ta ima nalogo mešati očiščeno pripravljeno snov in jo razredčiti na takšno koncentracijo, kakršna je potrebna za pritek na stroj. Tukaj velja omeniti še to, da je tu zelo važen dejavnik gospodarjenja s svežo vodo in povratno vodo s stroja, ki je zelo bogata s polnili in vlakni. Prav tako je pomembno delovanje vseh čistilnih naprav, lovilca vlaken in še mnogo manjših naprav, ki posredujejo kvaliteto.

Sam papirni stroj pa je v ožjem pomenu besede sestavljen iz:

- natoka
- mokre ali sitove skupine
- skupine stiskalnic
- sušilne skupine
- premaznega agregata
- strojnega gladilnika
- navijalnega aparata.

Sitova skupina ali mokri del je glavni del, kjer se formira nastajajoči papirni trak. Iz natoka priteče snov na sito, s katerega s pomočjo register valjev (podporni valji sita), *follov* (podporne letve sita), sesalnih omar in sesalnih valjev voda odteka, vlakna pa se s pomočjo tresenja sita bolj ali manj enakomerno porazdelijo med seboj. Vsa voda, ki odteče pod sito, se zbira v posebnih bazenih in se ponovno uporabi za razpuščanje snovi, razredčevanje itd.

Stiskalnice so naprave za stiskanje vode iz nastalega papirnega traku. S pomočjo dveh valjev, ki pritiskata eden na drugega, se voda iztisla iz papirja in prehaja v nosilne klobučevine, ki vodijo do sesalnih omar. Te vode izsesajo iz klobučevine. Stiskalnice so tri. Imenujejo se: combi stiskalnica, fabric stiskalnica in offset stiskalnica. Vsaka ima svojo specialno funkcijo, ki pa za seboj spet potegne podrobno razlago.

Po velikosti zavzame največ prostora *sušilna skupina*. To je sklop valjev s približno 2 m premera, ki so ogrevani s paro. Med njimi teče papirni trak, ki se ogreje in s pomočjo odsesavanja prisilno izpara — se suši.

Že skoraj suh papir se lahko *površinsko premazuje*. Lahko se dodaja le lepilo za površinsko klejenje ali pa se ga kemično premazuje kot premazni papir. V ta namen je bil v Medvodah kot prvi v Jugoslaviji, montiran poseben premazni agregat za površinske premaze tipa Bill blade.

Med premazovanjem se papir zopet navlaži in v naknadni sušilni skupini se ponovno posuši. Za glajenje površine

Za lažjo predstavbo naj napišem, da je stroj dolg okrog 65 metrov, širok 4 m in visok 10 metrov. V celotnem postopku od priprave snovi do previjalnega stroja je zaposlenih dvajset ljudi v eni izmenici. Stroj napravi v eni uri od tri do štiri tone papirja.

Kvaliteto papirja vseskozi spremlja obratni laboratorij in na podlagi dobljenih podatkov skušamo napake odpraviti.

3. Dodelava papirja

Predno gre papir izven proizvodnje, ga je potrebno še dodelati. V naši tovarni sta dve obliki gotovega papirja: zvitkovni papir in formatni papir.

Ves zvitkovni papir se po končani proizvodnji previje in zreže na vzdolžnem rezalnem stroju za zvitke, katerih dimenzije odgovarjajo rotacijskim strojem v grafični industriji. Ta papir mora zagotavljati stalno kvaliteto, ker ima vsako nihanje kvalitete negativne posledice pri predelavi.

Drugi del proizvodnje pa je usmerjen v ročno dodelavo.

Sem spadajo ali posebna naročila formatnega papirja ali pa malo slabša kvaliteta, ki še vedno zagotavlja po dodelavi kvaliteten in rentabilni proizvod. Zvitkovni papir se na prejšnjem rezalnem stroju zreže na format in ob ročnem pregledovanju, štetju in pakiranju se slab papir izloči, dober pa zapakira v ovojni papir.

O vrstah papirjev, tehnoloških postopkih, posameznih detajlih, številčnih podatkih o proizvodnji, o napakah papirjev, o obnašanju papirjev v grafiki, o tehnoloških zahtevah po kvaliteti papirjev in še o marsičem se bo še dalo zapisati.

Za prvo predstavbo je nekaj napisanega, z veseljem pa vam stroj pokažemo, ker menimo, da je obojestransko sporazumevanje tako med nami, ki papir proizvajamo, kot med tistimi, ki ga dokončno oblikujejo v končni izdelek — nujno potrebno.

Marko Robida

Nekaj o investiciji v AC

S srednjeročnim programom za obdobje 1976—1980 smo začrtali osnovne smeri našega razvoja. Ena od takih smeri je postavitve lastnega obrata za premaz AC papirja. V letu 1976 je stekla v okviru Aera proizvodnja papirja, v okviru tega pa ravnokar tudi proizvodnja surovega AC papirja. Ta surovi papir nam trenutno premazuje v Angliji, zato je naša želja in potreba, da to investicijo realiziramo čim hitreje, še toliko večja.

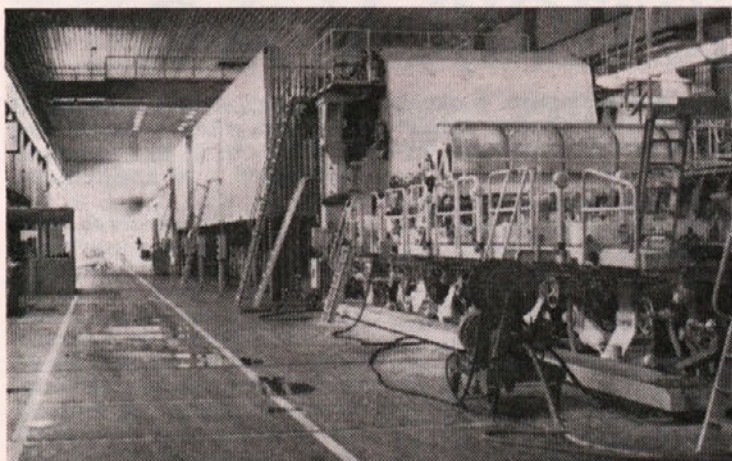
Pomembnost naše investicije se kaže tudi v tem, da je bila v srednjeročnem programu občine Celje prikazana kot prioritarna, se pravi, da ni pomembna samo za naš kolektiv, temveč je zainteresirana za realizacijo tega projekta širša družbena skupnost. Seveda pa je s tem večja tudi naša odgovornost. Vsa naša prizadevanja morajo biti usmerjena v realizacijo zastavljenega cilja, tudi za ceno večjih odpovedovanj, ki bi bila mogoče potrebna.

Vrednost celotne investicijske naložbe znaša v osnovni in obratna sredstva 203 milijone din, od tega odpade za obratna sredstva 28 milijonov din. Če ocenimo investicijo samo iz tega zornega kota, vidimo, kako zelo je pomembna. Glede na obseg potrebnih sredstev je investicija tolikšna, da je ni sposoben financirati samostojno le TOZD Kemija Celje, ki je v tem primeru nosilec investicij, ampak so v ta namen potrebni napori vseh TOZD v okviru DO Aero. V ta namen bodo TOZD podpisale samoupravni sporazum o združevanju investicijskih

sredstev, kot je to že začrtano v našem srednjeročnem programu.

Kako daleč pa smo pravzaprav pri praktični uresnitvi projekta? Zelo pomemben dan za to investicijo je bil 28. december lani, ko smo izbrali dobavitelja premaznega stroja in z njim podpisali predpogodbo. Od tega dne dalje nam teče dobavni rok za premazni stroj. Dobavitelj nam nudi za svojo opremo, kakor tudi za dodelovalne stroje, kredite pod dokaj ugodnimi pogoji. Seveda pa s tem aktom še ni bilo konec vseh težav, ki so nas spremljale in nas bodo še spremljale pri delu na tem področju. Verjetno vam je vsem skupaj znano, da zaradi naše, ne najbolj ugodne plačilne bilance, obstajajo številne prepreke pri pridobivanju potrebnega dovoljenja za uvoz opreme. No, mi smo vse te težave srečno prebrodili, tako da imamo tudi to potrebno soglasje, na osnovi katerega je lahko naš uvoznik — to je Kovinotehna, prijavil posel pri Narodni banki.

Mogoče je komu v kolektivu znano, da so bile med pripravo investicijskega projekta številne dileme zaradi gradbenih del te investicije. Razmišljali smo namreč, kaj bi bilo za nas ugodnejše: da najdemo prostore za AC proizvodnjo v okviru že obstoječih proizvodnih objektov ali pa postavimo novo proizvodno halo. Po številnih razpravah, ki so se zaradi tega problema odvijale, smo dali prednost samostojnemu obratu in postavitev nove proizvodne hale, kar je za nas sicer nekoliko (Nadaljevanje na 4. strani)

Pogled na mokri del stroja

Natok je naprava, v kateri se papirna masa umiri in skozi ozko mrežo priteka na sito. Tu je vgrajena vrsta regulatorjev pritiska nivoja in pretoka, ki imajo funkcijo obdržati želene hidrodinamične pogoje pri različnih vrstah papirja. V tem primeru je mišljena hitrost in količina izteka.

papirja je montiran *strojni gladilnik*, skozi katerega teče papirni trak. To je stroj s štirimi valji, ki so montirani en nad drugim. S pritiski valjev med seboj, se lahko doseže različna gladkost. Papir se na koncu navije na jeklene valje (tamburje) in je kot takšen pripravljen za dodelavo.

DELOVANJE SIS - Občinska raziskovalna skupnost

Možnosti financiranja raziskovalno razvojne dejavnosti v delovnih organizacijah

V skladu z ustavo ter z zakonom o raziskovalni dejavnosti in raziskovalnih skupnostih je v Sloveniji organizirana raziskovalna dejavnost v raziskovalnih skupnostih po občinah in po področjih združenega dela (panogah) oziroma po področjih raziskovalnih dejavnosti. Ves sklop raziskovalnih skupnosti je povezan v raziskovalni skupnosti Slovenije.

Raziskovalni programi morajo nastajati v temeljnih organizacijah združenega dela in sicer na osnovi ugotovljenih potreb (marketinška analiza) ter razvojnih usmeritev v neposrednem sodelovanju delavcev na področju raziskovalnih dejavnosti. Tako zastavljene in izbrane raziskovalne programe bi morali usklajevati na nivoju občinskih in področnih raziskovalnih skupnosti ter jih na nivoju raziskovalne skupnosti Slovenije povezati v integrirane projekte.

Aero spada med večje delovne organizacije in dobro organizirano razvojno službo. Žal je marketinška služba kadrovsko preslabo zasedena in zato naši raziskovalno-razvojni programi niso bili doslej vedno rezultat marketinške analize.

V zadnjem času je opaziti, da je tudi na nivoju celjske občine začela intenzivno delovati občinska raziskovalna skupnost, ki si prizadeva zbrati in usklajevati raziskovalno-razvojne programe na nivoju občine. S področja kemijske

oziroma kemijsko predelovalne industrije sodelujejo predstavniki Cinkarne, EMO, Aera in Etola.

Kot eno izmed prioritarnih nalog si je celjska občinska raziskovalna skupnost zadala nalogo, da pomaga in podpre vsako izmed delovnih organizacij, ki bi želela za svoje raziskovalno-razvojno delo doseči sofinanciranje raziskovalne skupnosti Slovenije ali najeti kredit.

Raziskovalna skupnost Slovenije združuje sredstva, ki jih plačujejo delovne organizacije (v letu 1976 je to 2,1 % od prispevne stopnje). Iz teh sredstev financira dolgoročne, fundamentalne in kratkoročne ter aplikativne raziskave ter največkrat kreditira razvojne raziskave z vpeljavo proizvodnje, kjer kot predlagatelji prevladujejo uporabniki. Raziskovalna skupnost daje kredit s 4,5-odstotnimi obrestmi, banka pa za ta namen s 6 % obrestmi.

Morda bi ne bilo odveč pojasniti pojma: raziskava ter raziskovalna naloga ter razvoj oziroma razvojna naloga. Raziskave so nekakšni predhodniki razvojnih nalog, to je teoretično in osnovno raziskovanje nekega problema in šele z uspešno opravljenom raziskovalno nalogo, ki je dala pozitiven rezultat ter nadaljnje smernice, lahko načrtujemo razvojno nalogo, ki privede do poizkusne proizvodnje ter nato do redne proizvodnje nekega novega proizvoda.

Načrtovanje raziskav oziroma raziskovalnih nalog je pravzaprav dolžnost vsake organizacije združenega dela in bi moralo biti obvezen sestavni del planiranja vsake akcije v enostavni in razširjeni reprodukciji. Žal moramo reči, da večkrat tudi med nami vlada zmotno mišljenje, češ da so raziskave samo delo inštitutov. Tudi naša razvojna služba bi morala vsako leto vključevati v svoj program raziskovalne naloge, za katere pa ni vedno nujno, da v prihodnjem letu (ali kasneje) privedejo do razvoja novih proizvodov.

Take naloge bi kazalo dodatno financirati iz sredstev raziskovalne skupnosti Slovenije. Čas za prijavo raziskovalne naloge je vedno konec leta. Panelne diskusije (javne) trajajo nato več mesecev v naslednjem letu ali celo skozi vse naslednje leto. Konec naslednjega leta se dobi (ali tudi ne) odobrenje za sofinanciranje. Tako bi morali sedaj prijaviti raziskovalne naloge, ki bi jih raziskovali v letu 1978.

Ce je sofinanciranje odobreno, izplačujejo 20 % vsote takoj v začetku, 60 % po vmesnem faznem poročilu nosilca naloge in 20 % navadno ob koncu naloge. Raziskovalna naloga traja lahko 1-5 let, seveda pa mora biti vsako leto po fazah komisijsko pregledana.

Čuvanje poslovne tajne je določen čas zajamčeno. Delo na raziskovalni nalogi poteka v delovni organizaciji sami,

fazna poročila in samo nalogo zadrži tajnik področne raziskovalne skupnosti določen čas preden jo lahko koristijo druge institucije ali delovne organizacije.

Razvojne naloge, ki se kreditirajo, je mogoče prijaviti prek vsega leta. Tudi te naloge rešuje razvojna služba v delovni organizaciji. Elaborat ostane v delovni organizaciji, kamor ga pride oceniti tudi komisija. Tako je čuvanje poslovne tajne zajamčeno.

Tega načina financiranja oziroma kreditiranja raziskovalnih in razvojnih nalog se poslužuje že več let poleg inštitutov in fakultet predvsem slovenska farmacevtska industrija, za katero pa vemo, da ima naraziskovalno-razvojnem področju lepe rezultate.

Tudi v naši delovni organizaciji je v teku razvojna naloga, ki jo je prijavila naša TOZD - Celuloza Medvode in kjer je bilo doseženo kreditiranje banke in raziskovalne skupnosti.

V bodoče bo naša naloga čim več koristiti zbrana sredstva pri raziskovalni skupnosti tudi za naše raziskovalno razvojno delo, čeprav v konkurenci z inštituti in fakulteto, zagovarjanje razvojnih in raziskovalnih nalog na panelnih diskusijah ni enostavno, kakor tudi ni enostavno doseči omenjeno sofinanciranje oziroma kreditiranje.

Vodja razvojne službe
Jelka ing. Novak

NEKAJ O INVESTICIJI V AC

(Nadaljevanje s 3. strani) dražje, vendar pa je takšna rešitev kvalitetnejša in trajnejša. Kar pa se tiče izvajalca gradbenih del, so pogajanja v teku in računamo, da bomo lahko zasadili prvo lopato že v mesecu aprilu, tako pa nam predvideva naš terminski plan.

Vendar pa potrebujemo za ta projekt še soglasje naše poslovne banke, to je Jugobanke, da nas bo spremljala v celotni investiciji. Jugobanka ima pri realizaciji naše investicije zelo pomembno vlogo. Dati nam mora garancijo za inozemske kredite, to se pravi, dati nam mora jamstvo, da bodo krediti poravnani v vsakem primeru. Poleg tega moramo od njih dobiti potrdilo za bodoči priliv, to je za tisti del prostih investicijskih sredstev, ki jih naše TOZD združujejo, vendar jih ob prijavi investicije pri Službi družbenega knjigovod-

stva ni potrebno izločiti na poseben račun. Končno nam bo Jugobanka nudila tudi investicijski kredit za manjkajoči del sredstev. Upajmo, da bomo uspeli na tem področju rešiti vse probleme in da bomo premagali tudi zadnje velike ovire, ki nam stojijo na poti do naše nove velike delovne zmag.

Vse kar je zgoraj navedeno, je za nas v glavnem že prehojena pot. Ta pot ni bila vedno lahka, vloženo je bilo veliko naporov vseh tistih ljudi, ki so do sedaj sodelovali pri tem delu, oziroma bodo sodelovali še v prihodnje. Verjetno je prav, da vam povem, da je bil v ta namen formiran poseben team, v katerem so zapopadeli vsi potrebni profili strokovnjakov, kot n. pr.: tehnologi, financieri, komercialisti, pravniki itd. Z ozirom na to, da bodo priprave na investicijo vsak čas zaključene, bo v

bodoče ena skupina v okviru tega teama izključno zadolžena na tehnični realizaciji tega projekta.

Če bodo vse stvari tekle po začetni poti, potem lahko pričakujemo, da bo stekla nova proizvodnja v začetku prihodnjega leta. Kaj si pravzaprav obetamo od nove proizvodnje? Zelo veliko. Izhajajoč iz današnjih razmer na jugoslovanskem trgu vemo, da so ogromne potrebe po tej kvaliteti premaznih papirjev in da tega tržišča ne oskrbujemo tako kot bi želeli. Približno polovica proizvodnje papirnega stroja bo zasedena z osnovnim papirjem za AC. Na ta način bo možno v našem TOZD Medvode veliko racionalneje izkoriščati postavljene kapacitete, kar se bo odražalo tudi na njegovi ekonomičnejši proizvodnji. TOZD Grafika bo redno oskrbovana z AC papirjem in ne bo se več ponavljalo, da bi

neskončni obrazci ne dajali od sebe niti polovico tistega, kar bi lahko, če bi bili nemoteno oskrbovani s to kvaliteto papirja.

Še bi lahko našteval prednosti, ki nam jih bo prinesla nova investicija, verjetno pa so že našteje tako tehtne, da nas bodo prepričale v celoti, da bomo skupno in z družinimi močmi iskazali našo medsebojno solidarnost in zupanje družbene skupnosti, ki nas postavlja pred tako odgovorne naloge. Dejstvo je, da moramo v celoti realizirati zastavljene cilje.

Maks Bastl

Dopisujte
v Naš Aero

Literarna
priprava

Strah

Prisluškovala je v temo. Nobenega koraka ni bilo slišati. — Kod le hodi, se je spraševala. Večer za večerom je bilo tako. Otroka sta spala zjutraj, spala zvečer. Redki so bili dnevi, da ju je videl. Ona pa ga je čakala, vedno znova, da bi mu vrgla v obraz nekaj očitkov, za katere je že davno vedela, da jih ne poslušša več.

— Zakaj je vse tako? Saj sta bila vendar najsrečnejša zaljubljenca daleč naokrog! Potem, ko sta se poročila, sta bila za vse znanca lep par. — Kako se je moglo vse to zgoditi? Obrnila se je. Upala je, da ji bo le uspelo zaspati. Pa ni mogla. Misli, ki so jo begale kot prestrašene živali s predmeta na predmet, kot da bo vendarle našla izhod iz težav, ki so priti-skale nanjo. Bala se je večerov, bala se je juter, kajti vsako-krat, ko ga je znova videla, zanemarjenega, zaudarjajočega po alkoholu, ga je bolj sovražila. A oditi ni mogla. Zakaj? Vedno znova si je prigovarjala, da bo bolje. Pa ni bilo. — Zaradi otrok si je govorila. Vendar ga otroka nista imela posebno rada, on pa njiju ne.

Sprevidela je, da s spanjem ne bo nič. Vstala je in stopila proti kuhinji. V predsobi je šla mimo ogledala. Obstala je. Obraz, ki je odseval v njem, je bil utrujen, postaran, obraz tiste vesele Metke, ki ji je mama dala na pot življenja toliko napotkov in dobrih želja, katerih ni mogla skoraj nikoli uporabiti. Tu in tam se je svetlikal siv las. — Pobarvati se bo treba, si je rekla. Ko se je še enkrat pogledala v ogledalo, je vedela, da je zadnji čas, da nekaj stori, če noče, da bi pri tridesetih bila postarana in zgarana ženska, ki ne bo imela ne volje, ne moči spremeniti svoje življenje. Samogibno si je nalila v skodelico hladen čaj in dodala sladkor. Nekaj trenutkov ni mogla misliti na nič. Utrujenost, ki jo je prevzela, je bila tako grozljiva, da je za hip pomislila, da ji bo obstalo srce. Prisluhnila je. Nobenih korakov ni bilo slišati, nobenega znanega avtomobilskega motorja. — Počakala ga bom, si je rekla. Morava se pogovoriti. Kako to, da ga ni strah voziti, ko je tako pijan. Doslej se mu ni še nič zgodilo. Je imel pač srečo. A kaj, ko bi te sreče ne imel? Se mu je kaj zgodilo? Ne, nič se mu ne sme zgoditi!

Zazeblo jo je. Morala bi nazaj v posteljo, drugače se bo prehladila. Pogledala je še skozi okno. Ulica je bila mirna. Tu in tam so še gorele luči. Znanega avtomobila ni in ni hotelo biti. V hipu se je odločila. Vzela je list papirja s predala in Alešu napisala, da se želi resno pogovoriti z njim. Potem je vzela tableto, da bi lahko zaspala. Ugasnila je luč in spet legla.

— Grozno je, če človek ne more spati zaradi svojih misli. Morda, sem vsemu kriva jaz. Na to še nisem nikoli pomislila. Pospravljam, kuham, hitim iz službe domov, skrbim za to, da je vse v redu, a za red v naših čustvih, misli, srcih nisem nikoli

skrbela. — Otroka sta zbegana, nervozna, pravi vzgojiteljica v vrtcu. Ona pa je vedno utrujena, včasih sitna, a vedno strašno zaposlena. Edini stavek, ki ga zmore je »Nimam časa«. Ob večerih, ki se vse večkrat ponavljajo, pa čaka na Aleša in vsako-krat, ko ga vidi, ji je bolj tuj včasih celo sovražen. Čudne so te poti življenja in čustvovanja. Postala sta nemogoča. Mrcvrita se s takšnim življenjem. On popiva, ona je histerična. Počasi ji je legel na oči spanec. Zazdelo se ji je še, da sliši odpiranje vrat in pritajene korake. Vendar je še bolj trdno zaprla oči in utonila v globoko spanje.

Budilka je ostro prekinila njeno spanje. Na sosednjem le-žišču je zagodrnjal Aleš. Počasi je vstala in odšla v kopalnico. Potem je pristavila za kavo in šla zbuditi otroka. Deček in deklica sta si zaspano mela oči. Umila ju je, oblekla ter jima ponudila zajtrk. Nista hotela jesti. Potem je poslala Janka zbuditi očeta. Ko je vstal, mu je na mizo pripravila kavo in se hladno poslovila. Listek, ki mu ga je napisala sinoči, je ostal na mizi. Pomislila je, če se ne bo hotel pogovoriti o vsem tem, bo morala oditi. Naenkrat je začutila v sebi iskro upora proti vsemu temu mučnemu v njunem življenju. Ne gre, da bi živela skupaj zato, da bi se žalila in onesrečevala. Niti zaradi otrok ne. Najti morata izhod iz tega ali pa se raziti. Otroka sta čeb-ljala, ona jima je odgovarjala. Počasi, hip za hipom so se ji misli jasile in niso bile več tako črne in žalostne kot malo prej. Njena malčka sta jo, tolikokrat poprej, razveselila, — osrečila s svojimi vprašanji in svojim smehom. Potem, ko so se ustavili pred vrtcem in se poslovili, jo je malce zbadlo pri srcu. Težko ji je bilo vsak dan, kot da bi se poslavljala za dalj časa, ne pa le za nekaj dopoldanskih ur. Potem so ji misli ušle k Alešu. Kdo ve, če mu je še sploh kaj do skupnega življenja z njimi. Morda ima celo razmerje z drugo žensko. Na to je že nešteto krat pomislila. Vendar je to misel vedno znova odga-njala kot nadležno muho. Vendar se bo treba sprijazniti tudi s tem, če bo spoznala, da je to resnica. Boleča za njeno nečimr-nost, vendar — resnica. Saj se ni kdo ve koliko trudila zanj, odkar sta prišla otroka. Pil je vedno več in zato ji je bil vedno bolj zoprni. Ali ga je sploh še ljubim? Ali pa je preprosto poza-bila čutiti to ljubezen?

Služba ji je bila vedno bliže in vedno težje je odganjala mi-sli, ki so težile. Čaka jo kup opravkov, ki znajo postati precej zoprni, če jih ne bo opravila pravočasno. Tako je, če želi človek biti uspešen pri svojem delu. Povsod ne gre, je vedno govorila mama. Vse ne gre gladko. Vedno znova se kje zatakne. Če ne v službi, pa doma. Njej se je zataknilo doma. Vzpenjala se je že po stopnicah, pozdravljala sodelavce in se nasmihala. Poznali so jo kot ljubeznivo, nasmejeno ženo in takšna mora ostati. Ne sme se spremeniti, ker tega ne pričakujejo od nje. Da in kaj je Aleš pričakoval od nje? Tega se ni spraševala. On je bil njen mož. Ni bilo potrebno, je menila. Pa ni prav ravnala. Če bo mogoče, bo to popravila. Samo, če bo Aleš popravil svoje obna-šanje. Ali bo?

Pripravljena je bila za delo. Vendar je bila raztresena in ni mogla prav pričeti. Sodelavci so klepetali, njen pogled pa je uhalj skozi okno, preko streh in kadečih se dimnikov. Postaja-le je vse bolj zaskrbljena in vse bolj otožna. Sodelavci so jo spraševali, kaj ji je. Da jo boli glava, jim je rekla. Dan je mi-neval počasi in zdelo se ji je, da vsaka minuta traja celo več-nost. V mislih je pripravljala stavke, ki mu jih bo izrekla, pa jih je vedno znova spreminjala. Tako ji je med razmišljanjem in delom počasi potekel delovni dan. Samogibno se je oblekla in krenila proti vrtcu. Otroka sta bila vsa topla in krmežljava od popoldanskega spanja, vzgojiteljica je bila prijazna, nasme-jana. Šalila se je. Toda Metka se ni mogla nasmejati. Cutila je, da jo nekaj tišči v prsih. Ni slišala vrveža okrog sebe, ni slišala otroških vprašanj. Naenkrat ji je prišlo v zavest, da se strašno boji, da bo Aleš odšel.

Zmrazilo jo je po hrbtu od strahu. Kako naj živi sama? Vsa njena bit je bila kljub vsemu povezana z njim. Prišli so do do-ma. Ko je otroke slekla, sta se šla igrati. Ona pa je jela pripravljati kosilo. Listka na mizi ni bilo, tudi odgovora ne. Strah je bil še bolj prisoten. Kosilo je bilo pripravljeno. Sedla je, polo-žila roke na mizo in čakala. Pozvonilo je trikrat kratko, kakor je zvonil samo on. Skoraj stekla je k vratom. Ko je odprla, je stopil počasi v kuhinjo. Smehljal se je. Poznalo se mu je, da je pil, vendar verjetno ne veliko. Potem se je slekel, sezul in go-ovoril o vsem mogočem, samo, da bi zadušil tišino in tesnobo, ki je visela v zraku. Odšel je po otroka v njuno sobo in ju pri-peljal v kuhinjo. — Kdaj je bilo zadnjič tako, je šinilo skozi Metko. Posedli so za mizo in se lotili kosila.

Pogovarjali so se o preteklem dnevu in Aleš je izpod dolgih, gostih trepalnic pogledoval k njej. Potem je rekel: »Lahko bi se peljali na izlet?« »Zdaj, sredi tedna«, je ušlo Metki. Vendar je takoj vedela, da ni storila prav. »Seveda, lahko bi šli«, se je popravila. Led je bil prebit. Otroka sta navdušeno skakala. Ale-šu so se smehljale oči, njej pa kot da je odleglo. Vedela je, da bo potrebno mnogo časa, da bosta zgladila vse nesporazume, vendar je bil prvi, na novo začeti dan novega življenja lep.

Sli so v park. Otroka sta stekla po stezicah, onadva pa sta se samo spogledovala in molčala. Nobeden od njiju ni mogel (Nadaljevanje na naslednji strani)

Strah

(Nadaljevanje s prejšnje strani)

izreči prve besede. Bilo je težko. Preveč časa je minilo, odkar nista zmogla normalnih stavkov, prijaznih besed. Začel je on. »Lepo, da ne misliš več, da sem ena od tvojih lepo pospravljenih omar, ki sodi v tvoj ambient zaradi dekoracije, ampak si menda le sprevidela, da sem človek, oče, mož. Nekdo, ki čuti zate vse lepo, a to je počasi začelo ugašati. Vedeti moraš namreč, da stvari, ki te obkrožajo vedno lahko pospraviš na svoje mesto in na koncu pobrišeš prah z njih, samo človeka ne moreš pustiti ta čas pred vrati. Jaz hočem biti v sobi živ in srečen. Ne želim pa več tega, da bi bil manj pomemben od razmetanih igrač, popackanih hlač in nezlikanega perila. Vse to lahko počaka, samo jaz ne bom več čakal na redke trenutke dobre volje in redke smehljaje. Ne morem. Če bom še čakal, se bom zapil. Tega pa nočem. Sam sebi se zdim slabič, sam sebi se gabim.

Tako je bila osupla, da ni mogla priti do sape. Grobo je zvenelo, pa vendar resnično. Povedal ji je vse skoraj vse o njej in bilo jo je sram. Zdela se je sama sebi tuja, hladna žena, ki ni imela nič skupnega z Metko izpred nekaj let. Ni mu mogla ugovarjati. Lahko je samo molčala. Ko sta prehodila že lep kos poti, sta se zopet ustavila. Počakati sta morala na otroka.

Potem mu je povedala o gnusu, strahu, sovraštvu, o vsem, kar je bilo v njej nakopičeno ves ta čas. Povedala mu je tudi o današnjem spoznanju. In ko je izrekla zadnjo besedo, se je čutila lahko in veselo. Prijela ga je za roko in stekla sta po stezici za otrokoma. »Še te ljubim,« je zasoplo šepetala, »še bolj te ljubim kot prej in zato moraš ostati z nami, ki ne moremo brez tebe.« »Ali sem se kam odpravljal? Samo pred vrati sem stal, dokler nisi pospravila sleherne omare.«

Dora Rovere

Stane Lovrenčič

Kdo bo nosil zelje?

(Enodejanka)

Vratarnica. Pred vratarnico stoji vratar. Nasproti vratarnice je stopnišče. Pri vznožju stopnišča je gajbica, napolnjena z zeljnimi glavami. Ura je devet.

Vratar (skuša biti prepričljiv):
— Dajte, tovariši, primite gajbice. Za kuhinjo je! —
(Mimoidoči gredo molče dalje. Roke tišče globoko v žepe delovnih oblek.)

Vratar (gleda za odhajajočimi na stopnišču):
— Ne da se jim, lačni so! —
(Medtem se z leve približuje nov val delovnih oblek.)
Vratar (z nekoliko močnejšim, poudarjenim naglasom):
— Hej, vidva, poprimite to gajbico in jo ponesita do kuhinje! Vaju ne bo konec! —

(Ogovorjena ga začudeno pogledata, korak jima ne zastane, mirno usmerita korake po stopnišču): — Bo že kdo drugi, mi dva imava prenašanja in dvigovanja že poln kofer!

Vratar (sam sebi v brado):
— Kako so visoki! In smejejo se!
(Preko dvorišča korači nova skupina delovnih halj in oblek.)

Vratar (se živčno prestopa pred gajbico z zeljem in krili z rokami, glas dokaj zvišan):

— Tak dajte no, taki fantje korenjaki! Poprimite za gajbico! —

(Gruča gre dalje, vratar stopi na stran, da lahko gredo mimo njega. Nekje iz gruce se utrga):

— Bo že Blaž dal dva človeka! —
Vratar (jezno brunda in še nekajkrat poizkusi):

— Vidva pa bosta, ali ne? —
(Sivolasa tovariša strmo pogledata vratarja, ki kar omahne v vratarnico, iz katere se več ne prikaže).

V zaključnem prizoru odneseta gajbico po stopnišču dve postavi, oblečeni v bele halje.

(Zastor pade).

Hitrost pa taka

— Veš, Jože, čital sem, da so v nekem podjetju izvedli poiskusni letalski alarm. Pri tem so ugotovili, da je od znaka sirene do izpravitve vseh tovarniških in upravnih prostorov minilo le dve minuti!

— In ti, Tone, misliš da je to hitrost? Naslednji dan, ko ni bilo alarma, je neki tečež s štoparico v roki ugotovil, da so bili po končanem delu na znak sirene ob 14. uri prazni vsi prostori v eni minuti...!

ZEMLJA, PLAMEN IN PUNTARSKA PEST

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

»Brat Hurčak!« je odločno povzdignil glas Klenovšek, »govorim kot stotnik puntarjev: To, kar si sedaj čul, natančno sporoči Gregoriču in Matiji Gubcu.

In zopet je po veliki gladki javorovi mizi hruškasta zelenka oddrsala k Bojanu. Klenovšek je nadaljeval: »Ta podpolkovnik je baron Osat, vojak od glave do pete; zaprisega viteza Zlatega runa mu je največja svetinja. V dolgoletnih bojih s Turki je vzniklo in se prekalilo med grofom Ostrovrhajem, uskoškim kapetanom Kneževičem in njim nezlomljivo viteško tovarištvo. Licemersko mu jemljata ugled grofa Turn in Tahi. Tožarita ga karlovškemu generalu knezu Turjaškemu in hrvaškemu banu Draškoviču. Hinavsko se prilizujeta cesarskemu dvoru, naskrivaj pa trgujeta s Turki.«

Klenovšek je odsekano utihnil — nekaj neizrečenega je obležalo in mrzlično iskalo pravo smer.

»Okrvavljeni plašč Mehmed-age je neizprosno potrjeval, da so bili Turki grdo tepeni. Plemiška vojska barona Osata in uskoki kapetana Kneževiča so svoje delo temeljito opravili. Sedaj od veselja norijo in zalivajo zmago v uskoški trdnjavi — Orlove stene. Tak čudovit golobček kot mi je sinoči priletel v roke, mi zlepa ne bo več,« je z nasmeškom zaokrožil misel Bojan.

S to zmago je baron Osat odvrnil od nas precej pozornosti, tako se bomo lahko neopazno pripravili na punt, sebi pa je nakopal zavist mnogih vojaških poveljnikov v Vojni krajini in odkrito sovraštvo Turna in Tahija. Ne smemo se več zadrževati, lahko postane sumljivo. Brat Hurčak, na povratku bodi previden, do Sotle te bo spremljal Črni.«

Segli so si v roke. Hišo sta najprej zapustila sel in Črni, gospodar in Klenovšek sta čez nekaj časa zavila v mlin.

Med pripreganjem konj k vozu nenadoma trdo udari neznan roka Klenovška po rami; od bolečine se zdrzne in bliskovito ozre. Njegove oči se srečajo s tujim obrazom, ki ga je srepa motril.

»Si ti puntarski stotnik Klenovšek?«

»Kaj te to briga!«

»Preklete me briga. Grajski so mi uničili družino, sama sva ostala s sinom — sprejmi naju v svoje vrste!«

»Dokler se ne prepričamo — ne bo nič!«
Neznanca je odgovor za hip presenetil. Bliskovito je uredil misli. Zgrabil je Klenovška za roko in ga potegnil v podrapano šupo za mlinom. Fant je ostal pri konjih.

»Klenovšek, ne izmikaj se! Vse vem. Črni mi vse zaupa. Poglej moj razsekani hrbet!«

Ob pogledu na neznančev marogast in podplut hrbet stotnik kratko de:

»Sprejemem te v svojo četo in s tem trenutkom si naš brat. O tvojem sinu pa se bom pogovoril s Črnim. Premlad se mi zdi.«

»Vama prepuščam odločitev in to bi še rad dodal«, mrzlo spregovori neznanec, »od pomladi sem se že skrivam s sinom po Gorjancih in večkrat me je imelo, da bi se pridružil rokovnjačem, pa me je misel na pokojno ženo in hčerki odvrnila od tega. Prevelik dolg so mi grajski naložili, moram ga povrniti.«

Sledi lje molk, srce pa je ječalo in kričalo, ranjeno od zlobe in iskalo pomoč ter oporo v tisočih toplih srcih puntarjev.

Čas je tekel, deževna in meglena jesen se je naglo umikala dolgim zimskim nočem. Mraz je pritiskal in skozi špranje bor-nih koč lezel ljudem v dušo.

Klenovšek je vse pogosteje obiskoval domove puntarjev in nestrpno pričakoval sela iz Stubic. V dneh čakanja so mu uha-jale misli k tistemu trenutku, ko bo s svojo puntarsko stotnijo naskočil grajsko obzidje. Zagrebel se je vsvoj intimni svet in poizkušal najti v sebi moč, da bi zatrl mračne misli, ki so mu razdvajale dušo. Kadar so se viharji duha najbolj razplamteli, mu je misel pohitela k drugi. V srcu mu je postalo toplo, razklenile so se ledene klešče zime in z Marjetko sta se sprehajala po cvetočih livadah in svet je bil tako lep, kot da ga je obsi-jala sreča pomladnega sonca.

Psi v vasi so divje lajali. Ljudje so postali nemirni, pozaprli so se v hiše. V vas je prihajala skupina jezdecev. Sneg je dušil peket konjskih kopit. Mrko in oholo so jezdili skozi vas. Ustavili so se pred Klenovškovo domačijo.

Mati je z odsotnim glasom zaklicala: »Karli, pote so prišli!« in s solznimi očmi dodala: »O, nesrečnica! Ni dovolj, da sem moža izgubila, sedaj bodo še tebe odpeljali!«

Karli stopi na dvorišče in beseda mu zastane v grlu, oči mu ne morejo verjeti... Mučno tišino prekine vitez Rastislav: »Klenovšek takoj se obleci in osedlaj konja. Zahteva te baron Osat.«

Vaščani so presenečeni zrlji za čudnimi jezdec, med katerimi je bil puntarski stotnik v ovčjem kožuhi in s snežno belo jančjo kučmo na glavi — kot hajduški harambaša.

(Se nadaljuje)

Mali

Poslavljanje

Dlani so vlažne,
vlažne so oči,
beseda pa v prsih
je zastala;
najrajši na zemljo
bi našo pala,
da laže bi slovo to
razumela,
doumela ga —
da ne bi več trpela.

Srečujemo se
in poslavljam v življenju,
a vedno znova si želimo le
ostati,
čutiti srečo,
se ničesar bati,
in vso ljubezen,
ki je v nas
razdarovati.

Ne mislim več
na to,
da ni pomladi,
ko vse poraja se,
razcveta, vzcveta.

Ne mislim na
ljudi, ki se imajo radi,
a vendar iščejo še
nekega človeka.

Zdaj mislim le
na zimo, ki je tukaj,
občutek daje mi,
da smrt prihaja,
nič se ne razcveta,
ne poraja,
kot, da le žalost
po deželi
in po meni —
raja.

Tako je,
če si čisto sam,
in misel
neka te preganja,
prepušča te
v noči brez spanja,
tako čudna so
samotna ta snovanja.

• • •

Ko bom spoznala ljubezen,
ki je kot njiva zorana —
prostrana,
postala bom dobra
in nežna,
kakor mati,
ki kruha otrokom je
dajala.

Dora Rovere

ROTIČEK poezije

Bilanca leta 1976

V letu 1975 sem poslušal televizijsko reklamo o pomenu varčevanja. Povedano je bilo mnogo lepega o koristi za posameznike, pa tudi o splošno-družbeni koristi. Bral sem o tem tudi razne članke, še najbolj pa je vplival name moj prijatelj Avgust. Ta je namreč vso zadevo tudi dokazal. Ima lepo stanovanjsko (v njej pa še dva podnajemnika, vikend na morju, lep avto. Zaupal mi je tudi recept, kako mu je vse to uspelo — žena namreč ni zaposlena. Odpovedal je namreč nekaj članarin, časopise, s honorarji pa je spreminjal čas v denar — kupoval je samo ob razprodajah, nekaj pa je dobil tudi od onega vikenda na morju. Da ne bi skubil domače goste, je oddajal sobe tujcem, ti pa so odrinili trdne valute, pa tudi sam je delal, nekaj pa si je pomagal še z raznimi znanci. Vse je šlo v okviru zakona. Pomagali so sorodniki — našel jih je in imeli so razumevanje za njegove težave. Tako me je navdušil, da sem ga sklenil posnemati in varčevati. No, sorodnikov nisem iskal, sem pa poskusil vsaj s skrajnim omejevanjem osebnih potreb. In vestno sem si beležil. Ob koncu leta pa sem to tudi seštel. In rezultat?

Oglejmo si ga:	prihranek N-din
Odpovedal sem vse časopise, revije	1.000
nisem kupil barvne televizije	18.000
nehal sem hoditi v kino	1.000
nisem kupoval ne čevljev, ne oblek, ne srajc	3.000
nisem kupoval nobenih knjig	2.000
nisem odposlal nobenih novoletnih čestitk	500
nisem šel na turistično potovanje okoli sveta	35.000
vsem prijateljem sem se na cesti v velikem loku izognil	2.000
opustil sem gledališče in opero	2.500
opustil sem loterijo, športno stavo	2.000
nisem hodil nikamor na vikend	5.000
nisem hodil v Trst, Celovec ali Lipnico	15.000
prehrano sem preusmeril v enolončnico	15.000
nisem kupil nobenega pohištva	65.000
pozabil sem na vse rojstne dneve (tudi svojega!)	4.000
nikjer nisem silvestroval	1.000
nisem šel na morje	5.000
drugi manjši prihranki: sladoled, lizike, sadje	1.000
nisem kupoval umetniških slik	8.000
nisem gradil vikenda	200.000
opustil sem misel na stanovanjsko hišo	600.000
črtal sem motorni čoln	100.000
Skupni prihranek	1,084.000

Kot vidite, sem resnično skromen. Vštel nisem npr. avtomobila, ker sem zadovoljen z vozilom PEKO 41 (Mi je bolj všeč kot Peugeot — čemu bi tratil devize). Pa tudi garaža mi ni potrebna, da o parkirnih stroških sploh ne govorim.

Na svoj uspeh sem bil resnično ponosen. Z varčevanjem se da res marsikaj doseči. Varčevalni plan je bil dosežen z 18.066,66 odstotki!

In prvič po nekaj desetletjih sem se predal sanjarjenju. Lepo stanovanje s kopalnico, centralno kurjavo, lepo opremljena knjižnica je nenadoma vstala v vsej lepoti pred menoj. Kako lepo je bilo... Zatem sem šel iskat denar. Na hranilni knjižnici komaj 48,75, na žiro računu le 10,00 din, zatem sem obrnil vse žepe, pogledal pod preprogo, v predale, pogledal sem pod blazino, skratka, pravo revolucijo sem napravil v svoji sobi. Okraden nisem bil, to vem, ker sem svoj varčevalni sistem skrbno čuval. Z nikomer nisem govoril o tem. Torej, kje je denar? To mi sedaj jemlje spanec, nehal sem kaditi, ne kupujem več šampanjca, niti kaviarja — upira se mi tudi whisky — celotno prizadevanje se je sesulo kot Kartagina pod Rimljani ali Agadir ob potresu.

Kaj naj zdaj začnem? Gladovno stavko? Varčevanja je konec, sanjarjenja tudi.

Svetujte mi, prosim, kaj naj storim?

Herman Musec

Prijateljska delitev plena

Skozi zvezdnato noč prihujeno korakata proti veliki kmetiji dva zmikavta. Sepeta-je se pogovarjata.

Golobradi zmikavt: »Čuj kolega, sedaj že toliko časa delava skupaj, da je skrajni čas, da si nocojšen plen razdeliva ter da vsak od naju dobi svojo polovico«.

Stara sablja: »Popolnoma se strinjam s teboj in to ti bom takoj dokazal. Izpod kozolca privleče veliko lestev, jo prisloni k steni in zleze po njej. Ravno je mislil poriniti bistro glavo v lino, ko ga nekdo krepko trešči po betici. Omotičen zdrzne po lestvi na tla.

»Joj smola, zadel sem z glavno v tram in ne morem nikamor, pojdi ti, prijateljček in dobro se izkaži!« zvito zatarna stara zmikavtska sablja.

Kot strela z jasnega neba trešči na tla golobradec in razjarjeno zabevska: »Cepec stari, hinavec, zakaj pa ne poveš, da nekdo zgoraj mlati.«

»Smrkavec golobradi, saj si sam vso pot kokodajsal, da si morava deliti plen, sedaj ko pa imaš svojo polovico na lastni glavi pa spet nisi zadovoljen«, užaljeno zarenči stara sablja.

R. B.

maš arovček

Drejček in morje

Drejček je šel z dedkom in babico med počitnicami na morje. Nikoli prej še ni bil tam. Bil je zelo srečen, ko je prvič zagledal veliko sivomodro površino morske vode. Zdelo se mu je, da je čudovito lepa. Proti večeru, ko je šel z babico na sprehod, se je barva morja spremenila. Postala je temnomodra in krvavordeče sonce je zahajalo kot da pada v vodo. Zdelo se mu je še lepše kot ob prihodu. Zjutraj, ko je prišel k obali, pa je videl svetlomodro površino vode, ki je bila čisto mirna in čista kot da se je ponoči odpočila in osvežila za novi dan. Drejček je stekel k babici in jo vprašal: »Babica ali morje spreminja barve?« »Da, morje spreminja barve, odvisno od časa in vremena. Vendar je ob vsakem času enako lepo in predvsem naše!« Drejček je bil vesel, ker imamo tako lepo morje, ki spreminja barve.

Prijateljstvo

Sredi trate zelene
marjetka cvete,
a sestra plavica je blizu nje,

Skupaj se prebujata
v jutranji rosi,
skupaj legata
k počitku,
ko se zvečeri.

Obišče ju metuljček zal
sleherni dan,
in hvali eno in drugo
kako prelepi sta.

Ko se napije meda,
pozabi na vse to,
da je občudoval lepoto njuno,
ju prosil za prijateljstvo.

Zato sta cvetki lepi,
užaljeni bili,
kaj bi prijatelj takšen,
ki le zase skrbi.

JANEZEK IN PIKAPOLONICA

Priletela je pikapolonica, krožila v zraku in nazadnje sedla na okensko šipo. Janezek jo je zagledal. Nekoč mu je dedek povedal, da pikapolonica prinaša srečo. Postavil je prst pred nje ne tipalke in pikapolonica je zlezla nanj. Potem je široko odprl okno ter pikapolonici zašepetal: »Pikapolonica v sukunjici rdeči, daj pokaži mi kam gre pot k sreči!« Pikapolonica je razpela svoja žametna krilca in odletela pod nebo. Janezek je pomislil, da mu je res pokazala pravo pot k sreči. Že od nekdaj je želel postati pilot. Pilotova sreča pa je visoko, visoko na nebu.

Smreka

Prebudilo je visoko smreko ptičje petje. Dvignila je svoje veje in zašumele so vejice in iglice. Vrh je zanihal v vetru. V njej se je pričelo novo življenje. Sokovi so hitreje zakrožili po deblu in vejah. Veje so se upognile pod težo mladih poganjkov. Čisto pri tleh ob njihovem deblu so pognale gobice. V njenih košatih vejah so gnezdele ptice.

Smreka je s pomladjo ponovno zaživela.

Ze dolgo se je porajala misel, da bi v NASEM AERU oblikovali posebno stran, kjer bi se lahko oglašali otroci naših delavcev. Končno pa smo se člani uredniškega odbora dogovorili, da vam bomo, AEROVČKOM, odstopili stran v literarni prilogi. Seveda vas bomo za vaše delo tudi nagradili. Nagrade bodo naši proizvodi, zraven pa seveda tudi AERO nalepka in naša značka. Vaša naloga je, AEROVČKI, da se nam oglasite v čim večjem številu. Najboljše prispevke bomo objavili in nagradili. Pošljete pa nam lahko vse. Od risb do spisov in pesmic. Prva vaša stran bo izšla v aprilski literarni prilogi, naslov pa je: Z DELOM SEM SI PRISLUŽIL... — kaj, pa mi boste napisali ali narisali — vi. Lahko opišete resno ali na šaljav način, kako ste si s svojim delom prislužili nagrado, pohvalo ali celo denar. Opišite, kakšno je bilo to delo, zakaj ste se ga lotili (ali iz veselja ali z mislijo na nagrado). Naslov za sestavek torej imate, pridno se lotite dela, seveda brez pomoči staršev. Svoje prispevke pa pošljite do 25. marca 1977. leta na naslov: Uredništvo NAS AERO, Cuprijska 10, 63000 Celje.

Nagrajevanje po kakovosti

Clovek, kot osnovni nosilec vsega dogajanja, pa tudi vzpostavljajanja in regulacije kakovosti, bo dosegal željene rezultate le, če bo za svoje delo in učinkovitost tudi primerno motiviran oziroma nagrajen. Področje motivacije in povezovanja kakovosti z nagrajevanjem je sestavni in neločljivi del »integralnega sistema upravljanja kakovosti«, ki se v AERU uvaja že od leta 1972 naprej.

Od sistemov in načinov materialne stimulacije za kakovost sta najbolj primerni in uporabni »kvalitetna norma« in »avtokontrola«. Služba kakovosti je izdelala pravilnik o nagrajevanju po kvalitetni normi.

Pravilnik o delu in nagrajevanju delavcev — avtokontrolorjev (avtokontrolor je tisti neposredni proizvajalec, ki poleg svojega rednega proizvodnega dela opravlja tudi kontrolo tega dela oziroma proizvodnega procesa) določa principe organizacije dela ter stimulativen nagrajevanje za izboljšanje kakovosti in je sestavni del dokumentov o formiranju in delitvi sredstev za osebne dohodke. Cilj tega pravilnika je, da vključi neposrednega proizvajalca v borbo za doseganje boljše kakovosti proizvodov in delovnega procesa ter da z odgovarjajočo stimulacijo doseže predvsem:

skrajšanje časa reagiranja ob pojavu in odkrivanju slabe kakovosti, neposredno vključevanje delavca v akcijo za dvig nivoja kakovosti, povečanje možnosti za odkrivanje slabe kakovosti ter s tem povečanje poslovnega uspeha in produktivnosti, znižanje konkretnega števila kontrolorjev, poboljšanje organizacijske in tehnološke discipline v proizvodnji ter dvig strokovnega nivoja znanja kot tudi zavesti pri neposrednem proizvajalcu.

Položaj avtokontrolorja z vsemi pravicami in dolžnostmi po tem pravilniku lahko dobi vsak neposredni proizvajalec, ki dela po učinku in katerega učinek se meri z normo ter se nahaja na delovnem mestu, za katerega meni služba kakovosti, da se na njem lahko vzpostavi sistem avtokontrole. Delavec — avtokontrolor mora za to seveda izpolnjevati po pravilniku določene pogoje in prestopiti enomesečno preizkusno dobo brez dodatne nagrade. V kolikor delavec v preizkusnem mesecu zadovolji vse pogoje, nadaljuje delo kot avtokontrolor in ima v tem času določene pravice in dolžnosti.

Organi službe kakovosti nadzirajo delo avtokontrolorjev. Če služba kakovosti ugotovi, da delavec — avtokontrolor nepravilno prikazuje stanje

kakovosti, mu odvzame položaj avtokontrolorja in istočasno izgubi tudi vse pravice na denarno nagrado. Naziv avtokontrolorja odvzame delavcu komisija za njegovo postavljanje in ima seveda na to možnost pritožbe. Delavec — avtokontrolor, ki mu je odvzet status avtokontrolorja, lahko šele po treh mesecih ponovno kandidira za ta status, vendar lahko v toku enega koledarskega leta kandidira največ dvakrat. Tudi pravilnik o nagrajevanju po kvalitetni normi definira principe organizacije dela ter stimulativen nagrajevanje za izboljšanje kakovosti in je sestavni del dokumentov o formiranju in delitvi sredstev za osebne dohodke. Cilj tega pravilnika je, da spodbuja napore za izboljšanje kakovosti pri vseh članih združenega dela, ki lahko kakorkoli vplivajo na izboljšanje kakovosti.

Poleg tega želimo s tem pravilnikom doseči tudi: znižanje stroškov poslovanja ob povečanem obsegu proizvodnje z izboljšano kakovostjo, sproščanje in razširjanje kapacitet na osnovi izboljšanja kakovosti, pospeševanje tehnično-tehnološkega razvoja nivoja procesa, pospeševanje razvoja nivoja organizacije procesa kot tudi tehnološke discipline. Kakovost polizdelkov in gotovih izdelkov v veliki meri vpliva na poslovni uspeh obrata, TOZD pa tudi AERA v celoti. Ekonomska produktivnost je poleg ostalih elementov pogo-

jena tudi s kakovostjo in količino. Z izboljšanjem kakovosti se zmanjšujejo stroški poslovanja in povečuje obseg proizvodnje, sproščajo se proizvodne kapacitete ter se stalno večja čisti dohodek TOZD in AERA, ki jo lahko po tem pravilniku stimulatивно delimo.

Bistveni del pravilnika o nagrajevanju po kvantitativni normi je tako imenovani faktor kakovosti (f_k) — to je dopolnilni koeficient za ugotavljanje variabilnega dela osebnega dohodka posameznika v masi osebnih dohodkov TOZD. Faktor kakovosti (f_k) bazira na obračunskih elementih, ki jih posreduje služba kakovosti. Ti so: dejanski odstotek slabe kakovosti (DSK) v ustreznem kazalniku in dosežen v tekočem mesecu; normativ slabe kakovosti (NSK), ki ga dobimo kot povprečje dejanske slabe kakovosti za prejšnjo leto ali stalni normativ, ki se lahko uravnava; tabela faktorjev kakovosti (f_k), iz katere izračunamo faktor kakovosti (f_k) na osnovi NSK in DSK.

Sistem stimulativen nagrajevanja po kvalitetni normi se lahko uporablja samo v primeru, ko je stopnja zaposlenosti TOZD oziroma nižjih delovnih enot vsaj 70 % od planirane. V primeru nižjega izvrševanja plana se ne more izvajati stimulacija po tem pravilniku, ker doseženi rezultati kakovosti niso rezultat normalnega načina in ritma procesa.

Služba kakovosti

V zadnji številki NAŠEGA glasila smo bili na kratko informirani o delu OOS v TOZD in DSSS, zato se ta moj prispevek nanaša na celotno aktivnost in naloge sindikata v delovni organizaciji. Res je, da smo skušali biti, kar se da aktivni, vendar nam mora biti jasno, da zahtevamo naloge, ki nam jih nalaga ustava in oba kongresa, aktivnost vsega članstva in ne samo predsednikov OOS. Sindikati smo v svoji organiziranosti, kakor tudi v vsebini dela, doživljali

Trdna podlaga za uresničevanje samoupravnih odnosov pa je vsekakor sprejeti zakon o združenem delu. Analiza samoupravne organiziranosti nam je pokazala, da moramo na področju samoupravljanja narediti še marsikaj.

Zdi se mi potrebno, da omenim javno razpravo zakona o združenem delu, ker je občinski odbor sindikata delavcev kemične industrije skupno z Republiškim odborom sindikata prevzel nalogo o vrednotenju minulega dela. Ta zelo

moupravnih sporazumov, premalo pa smo bili prisotni in kreativni pri nastajanju sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Pri tem delu moramo sindikati bolj delovati. Že v začetku, se moramo dogovoriti za sistem nagrajevanja po delu. Tudi sindikalna lista 1977, ki je sklenjen dogovor osnovnih organizacij sindikata in organov sindikata ZSS je osnova za naše delo. V njej so zapisana stališča v tistih vprašanih, za katera si sindikati prizadevamo, da bi bila enotno urejena v družbenih dogovorih o razporejanju dohodka in osebnega dohodka.

Sindikalna lista nima neposredne pravne veljave, temveč so sindikalne organizacije dolžne zagotoviti dosledno uveljavljanje sindikalne liste v mejah razpoložljivega dohodka. Vzpodbujati moramo inventivno dejavnost, ki je del družbeno ekonomskega procesa in je v neposredni zvezi z uresničevanjem stabilizacijskih nalog. Sindikat mora v bodoče biti bolj zainteresiran, da posveti tej dejavnosti več pozornosti, da bo lahko vsak delavec s svojimi predlogi vplival na dvig produktivnosti in izboljšanju kvalitete proizvodnje.

Na področju izobraževanja smo organizirano delovali.

Vsem članom delegacij smo omogočili, da so obiskovali šolo za delegate, zavedajoč se, kaj pomeni osveščen in usposobljen delegat. Za vse člane IO OOS in člane SDK so bili organizirani seminarji. V Jasnici pri Kočevju sta dva člana zadovoljivo opravila politično šolo za sindikalne delavce.

Več pozornosti bomo morali posvetiti življenjskim in delovnim pogojem delavcev. Pri tem pa ne smemo zanemarjati vprašanja nočnega dela žena. V letu 1977 je po Resoluciji zadnji rok za odpravo nočnega dela žena. Naloga vseh OOS je, da obravnavajo problematiko nočnega dela in da vztrajajo pri izvajanju programa ukinitanja nočnega dela, seveda ne na račun nezaposlenosti žensk.

Zakon o združenem delu nalaga mnogo več nalog in dolžnosti sindikatu, kot jih je imel doslej. Zato poziva vse delovne ljudi AERA, da se bolj aktivno vključijo v delo in reševanje nalog sindikata ter tako omogočijo uveljavitev predvsem svojih lastnih interesov. Na koncu naj ponovno poudarimo, da ob tako pomembni vlogi sindikata ni mogoče uspešno delati, če ni pripravljenosti vsega članstva in celotnega vodstva.

Malči Stopar

IZ DELA OOS

korenite spremembe. To pa v bistvu pomeni, da pričakujejo naši delovni ljudje od sindikata bolj konkretnega angaziranja, tako v proizvodnji za hitrejšo vsebinsko uveljavljanje samoupravnih pravic delavcev, njihovega materialnega in samoupravnega položaja.

Močno smo posegli v poglabljanje samoupravnih odnosov; z uveljavljanjem samoupravnih delovnih skupin pa bomo odpravili vrzeli, ki jih opažamo pri uresničevanju razvoja samoupravljanja. Samoupravne delovne skupine so dobile svoje mesto tudi v samoupravnih aktih TOZD

zahtevna in odgovorna naloga še ni dokončana in zahteva večjo širino delovanja kot je bila videti na prvi pogled. Kolektiv AERA in CINKARNE sta z vso vnemo pristopila k tej nalogi. Delovna grupa je pripravila nekaj analiz in posameznih variant na temo »Minulo delo«. Poudariti želim, da bomo z zastavljeno akcijo nadaljevali in dosežke ogradili tudi v naše sporazume o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, kjer je pred nami zahtevna in odgovorna naloga.

V dosedanji praksi smo sodelovali pri sprejemanju sa-

Snemanje časa po REFA metodi

O NAGRAJEVANJU PO NEPOSREDNIH UČINKIH V TOZD KEMIJA CELJE

Pred kratkim smo začeli objavljati podatke v Informacijah o tem, koliko so bili preseženi posamezni normativi. Tokrat bi vas želeli seznaniti s tem, kako nastane norma. Primerjave so vzete iz TOZD Kemija Celje, ker se tam ukvarja s tem najdalj tehnolog za študij dela.

Nagrajevanje po neposrednih učinkih v TOZD Kemija Celje je ponovno zaživel v septembru 1974. Do sedaj je posnetih 124 časovnih normativov, od tega jih je 76 skupinskih in 48 individualnih.

Osnova za snemanje in sortiranje časovnih normativov je metoda REFA. Splošne pogoje za določanje časovnih normativov, način in tehniko, snemanje, izračun, postopek za potrditev, osnove in postopek za spremembo ter pristojnosti posameznih pooblaščenih delavcev in organov upravljanja pri postavljanju in določanju časovnih normativov so zapisani v pravilniku o časovnih normativih. Iz tega pravilnika povzemam nekatere najvažnejše določbe o nastajanju in uporabi časovnih normativov.

Kaj je časovni normativ?

To je tista količina časa, ki jo potrebuje srednje sposoben delavec za izvršitev vnaprej predpisane delovne naloge pod normalnimi delovnimi pogoji, pri normalnem delovnem učinku, ob predpisani kvaliteti. Normalni delovni učinek je tisti človeški učinek, ki ga vsak dovolj sposoben delavec po predhodni zadostni vadbi in privajenosti stalno dosega in se od njega lahko stalno pričakuje — brez zdravstveno negativnih vplivov.

Delavcu se lahko dodeli delo po normi, če ima ustrezno strokovno izobrazbo ali zadostno priučitev. Na novo razporejeni delavci se vključijo v delo po normi šele po preteku uvajalne dobe.

Pristojnost in odgovornost za izdelavo, obdelavo ter kontrolo časovnih normativov ima tehnološka priprava dela.

Časovni normativ je veljaven od dneva, ko ga potrdi komisija delavskega razreda za organizacijo in nagrajevanje.

Časovni normativi se delijo na posamezne (individualne) in skupinske. Skupinski se uvajajo na delovnih mestih, kjer je tehnološki proces vezan na istočasno delo skupine delavcev ter daje tako organizirano delo najboljše rezultate.

Poglejmo še na kratko tehniko snemanja in izračun časovnih normativov:

Snemanje vseh vrst časov se izvaja z uro stoparico-stotinično. Pred pričetkom snemanja mora tehnolog-snemalec obvestiti o nameravani vrsti snemanja odgovorno osebo v

obratu in delavca. Snemanje časovnega normativa mora biti opravljeno z vednostjo delavca. Tehnolog-snemalec ne sme z ničemer vplivati na potek dela, ko se je predhodno prepričal, da se delovna operacija izvaja po tehnološkem postopku. Tehnolog-snemalec je direktno odgovoren za svoje delo vodji tehnološke priprave dela.

Osnovni obrazec za izračun časovnega normativa je: kosovni čas = osnovni čas + dodatni čas + čas počitka.

MIHAELA KRIZAN (adjuster v obratu impregniranih papirjev)

Bolj ali manj poznana vsem v Aeru. Poznamo jo kot žensko, ki redno presega določeno normo. Tako je izpolnila in preseгла svojo normo tudi v zadnjih treh mesecih: v novembru je normo preseгла za 120 %, decembru 94 %, januarju pa 143 %. Zanimalo me je, kako ji to uspeva? Ali ima delo drugače organizirano kot ostale sodelavke? Ali je toliko spretnejša kot ostali?

Mihaela Križan mi je povedala naslednje:

»Delo si organiziram sama. Delam z obema rokama, obojestransko. Pišem in jem samo z desno roko, delati pa sem se naučila z obema. Na delo pridem vedno že ob tričetrt na šest, nikdar ne preneham delati pred zvonjenjem za malico. Raje delam prek druge ure, kakor da bi končala 5 ali 10 minut prej. Rada delam, če vem, da bom dobila plačano. Zato sem bolj vesela, če neko delo opravljam sama, da lahko naredim kolikor morem. Sicer pa, saj hodim v službo zato, da zaslužim; če ne bi potrebovala denarja, bi raje ostala doma. Zato mi tudi ni tako pomembno, kje delam, le da imam delo ves čas, da nisem prisiljena počivati. Jaz delam po svoje. Vse imam razdeljeno po urah. (Tisti dan, ko sem imela intervju z njo, je zlagala rubin indigo in moram reči, da ji je šlo delo presneto hitro od rok, čeprav je bila to zvrst dela, ki ga ne

v obliki odstotka daje k osnovnemu času. Delo, za katerega hočemo določiti odstotek dodatnega časa, moramo snemati več delovnih dni — odvisno od pogostosti neredno nastajajočih dogodkov. Vsako umetno prirejanje dodatnega časa ni dovoljeno.

ČAS POČITKA je čas, ki pripada delavcu za obnovitev porabljenе energije ob upoštevanju posebnih obremenitev na delovnem mestu. Ta čas se določi s pomočjo tabularnih vrednosti ali izračuna

— če delavci pri dnevnem delovnem učinku stalno presegajo 130 % veljavnega normativa;

— zaradi dokumentacijskih napak pri snemanju.

Vodstvo obrata je dolžno sporočiti tehnološki pripravi dela vsako spremembo pri izvajanju delovne operacije, ki lahko vpliva na spremembo časovnega normativa.

Če delavec ali skupina pri normalnih delovnih pogojih in pri normalnem delovnem učinku ne dosega planiranega časovnega učinka, ima pravico zahtevati ponovno kontrolo snemanja.

V tako kratki obliki ni bilo mogoče napisati vsega, kar bi posameznike zanimalo, zato vas prosim, da morebitna dodatna vprašanja posredujete uredniškemu odboru ali tehnološki pripravi dela.

Tehnolog za študij dela:
JANEZ KORENT

opravlja velikokrat — op. avt. članka). Tako sem danes do malice spakirala 800 kartonov (norma je 600 kartonov na dan). Vedno si določim, do katere ure bom delala eno opravilo in do katere ure moram narediti določeno delo. Delala sem že na veliko delovnih mestih. Vedno tako dolgo izboljšujem postopek dela, iščem, kako bi delala čim hitreje in čim več, dokler mi to ne uspe. Najraje pa imam, da me pustijo na miru, da lahko v miru delam. Zato tudi nočem s tega delovnega mesta, kjer sem sedaj. Mislim pa, da s svojim delom vzpodbujam ostale, da več delajo, da izpolnjujejo normo in jo presegajo. Sama si želim, da mi bodo roke služile, da bom lahko vedno tako dobro delala kot sedaj. Sedaj, ko vem, da imamo delo, tudi z veseljem hodim na delo, saj vem, da lahko naredim, kolikor hočem — bodisi, da je to ena norma ali pa tri!«.

-jaz

KOSOVNI ČAS je tisti čas, ki je potreben za izdelavo enega kosa in se v končni fazi dobi računsko.

OSNOVNI ČAS vsebuje vse čase za izdelavo enega kosa, ki nastajajo redno. Ta čas se izračuna ali izmeri z instrumentom.

DODATNI ČAS vsebuje vse čase, ki ne nastajajo redno in se ne pojavljajo pri vsakem nalogu pod enakimi pogoji. Dodatni čas se izračuna po predpisanem postopku ter se

in se v obliki odstotka daje k osnovnemu času.

DNEVNI DELOVNI UČINEK se izračuna tako, da se 450 minut deli s kosovnim časom.

Za konec pa še nekaj o spremembah časovnih normativov, ki se spremenijo:

— zaradi spremembe tehnološkega postopka;

— zaradi spremembe materiala;

— zaradi spremembe pogojev in organizacije dela;

PREDSTAVLJAMO VAM

Tokrat smo se odločili, da vam predstavimo enega izmed grafičnih poklicev. To je *knjigovez*. Zakaj ravno ta poklic? Delno zaradi tega, ker ga ne poznamo dovolj, delno pa zaradi tega, ker nekateri menijo, da ta poklic izumira, zanj ni več toliko zanimanja. Zanimalo me je, zakaj ta poklic izgublja na pomenu, zakaj se mladi ne odločajo zanj? Kakšni so pogoji dela? Kakšne možnosti napredovanja? Na vsa zastavljena vprašanja so mi odgovorili:

Darko ČERNIGOJ, zaposlen v Aeru že 6 let. Končal triletno poklicno grafično šolo v šolskem centru tiska in papirja v Ljubljani.

»Moje delo obsega veliko opravil. Od izdelave knjig, škafel, map, albumov, priprave strojev in dela na strojih (na rezalnem, zgibalnem, šivalnem) (Nadaljevanje na zadnji str.)

Nekaj o delu oblikovalcev

Ker mnogi med nami ne vedo o oblikovanju dosti ali skoraj nič, radi pa komentirajo delo oblikovalcev in oblikovalce, me je spodbudilo, da napišem nekaj misli za lažjo razpoznavo in orientacijo tistim, ki se čutijo ali pa so poklicani, da sodijo, o (njim) očitno malo poznanem delu. Upam, da jim bodo te vrstice dale misliti, čeprav ne upam veliko v kakšne bistvene spremembe v odnosu do našega dela. Morda pa le?

Seveda se ne da na kratko povedati, kaj je oblikovanje in kdo oblikovalec. Recimo, da je to za mnoge »lušno« in neravno delo, toda tiste moram žal razočarati. Oblikovanje je delo brez konca, za oblikovalca namreč. Najprej je tu šola, ponavadi srednja ali pa višja in visoka. Za razliko od gimnazije ali katere druge srednje šole, se na to šolo ne more vpisati vsak, ki bi si to želel. S strogimi sprejemnimi izpiti (važen je predvsem talent!) se naredi prva selekcija, druga pa je med šolanjem samim. Zmotno je mnenje, da se s koncem šole konča tudi učenje. Oblikovalec se uči brez prestanka. (Verjetno še bolj intenzivno kot kdorkoli drug.) Ne uči se več risati, ampak opazovati. Uči se stvari, ki na prvi pogled nimajo nobene stične točke z oblikovanjem.

Oblikovano je vse, kar nas obdaja in je produkt industrije ali obrti — skratka, kar je ustvaril, oziroma naredil človek. Oblikovalčeva naloga in pa odgovornost je, da upošteva človeka, ki mu je posamezen predmet ali objekt namenjen. Odgovornost ni samo ekonomska ampak tudi moralna. Seveda je naše delo deležno neprestane kritike — to je pozitivno, čeprav je kritika včasih tudi slaba. Ni pa slab oblikovalec tisti, ki vsako slabo kritiko ne vzame resno, saj so nemalokrat slabonamerne in neutemeljene.

Seveda pa je oblikovalcu največja nagrada, da je dosegel svoj namen: pospešil prodajo kakega izdelka ali dal kupcu poleg samega izdelka še kaj več — z lepo obliko ga je obogatil v njegovem vsakdanu. Kot vemo, je oko veliko manj občutljivo kot uho. Kaj hitro že vsak laik opazi, če glasbenik ali pevec »kiksne«. Z očesom drobne »napake« oziroma potegavščine ne zaznamo. Tako lahko spreten oblikovalec navidezno kako stvar — predmet poveča ali pa zmanjša pri istem formatu.

Oblikovalec mora npr. dobro poznati poleg oblikovnih zakonitosti še psihologijo, ekologijo, tehnologijo za katero dela, in biti dovzeten, da v vsakem hipu reagira na potrebe komercialne ali marketinga in s tem v zvezi ekonomske propagande. Imeti mora tako široko izobrazbo, da najde skupen jezik z naročnikom in

ljudmi, s katerimi dela, to pa so, kot vemo, ljudje vseh poklicnih in kvalifikacijskih struktur: od visokih intelektualcev do strogo specializiranih strokovnjakov različnih gospodarskih panog.

Zatajiti ne sme tudi pri iskanju literature, saj se mora dobro znajti med publikacijami, leksikoni, specifično literaturo itd., kar mu pomaga pri razčlenjevanju naloge pred samim postopkom oblikovanja.

Dejstvo je, da je oblikovanje sorazmerno mlad poklic in zato tudi še neupoštevano. Oblikovalci v Sloveniji in na nivoju federacije se združujemo v društva, katerih naloga je spodbujati oblikovanje v industriji, propagandi, založništvu in podobnih panogah ter urejevati razmere, v katerih oblikovalci delajo v delovnih organizacijah. Oblikovalec je kot avtor zaščiten tu-

di prek Jugoslovanske avtorske agencije in z mednarodnimi konvencijami o avtorskih pravicah. Teh varstvenih pravic se oblikovalci v združenem delu sicer ne poslužujejo dostikrat.

Mislil, da je smešno gledati na delo oblikovalca kot na »igračkanje« (cit.), kajti nobena oblika črta, črka, risba — ni naključna: vse je plod študijskega dela, pretehtavanja, primerjanja in iskanja skladnosti, iskanja bistva in efekta.

Zal pa še vedno ocenjuje kreacijo naročnik, ki svoje želje izraža ultimativno, nima pa vedno strokovnega znanja. V takem primeru se mora oblikovalec največkrat ukloniti iz več vzrokov. Eden glavnih je odgovornost do svoje delovne organizacije, ki bi sicer bila ob naročilo.

Naš oddelek je začel z delom januarja 1974. Bili smo štirje, tako kot sedaj, le da sem od takratnega oddelka ostala le še jaz »stara«: dva sta šla študirat, eden pa je šel v

drugo delovno organizacijo. Sedaj smo zopet štirje, vendar je to krepko premalo za vse delo, ki ga dobivamo in ga je vedno več. Kljub mestu, na katerega nas v Aeru postavljajo, smo kar zadovoljni, saj nas družijo ljubezen do našega dela in kolikor nismo upoštevani doma, smo že poznani in cenjeni med strankami in kolegi izven Aera, da se ne bi slišalo neskrumno, na večjem geografskem področju.

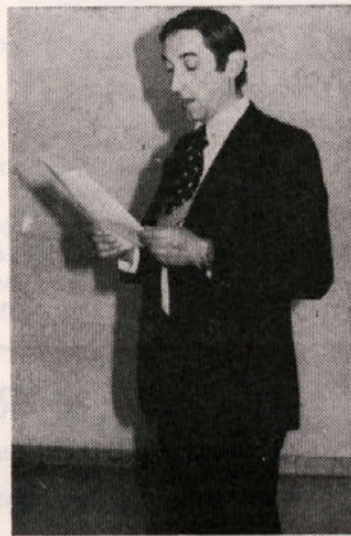
Verjamem, da bo slej ko prej prišlo do nekaterih sprememb v našem oddelku v pozitivnem smislu in da se bo marsikdo zavedel dejstva, kaj pomeni, če ima taka delovna organizacija, kot je naša, v svoji sestavi tudi oddelek za oblikovanje in da bomo vsi skupaj znali izkoristiti to prednost. V čem se kaže ta prednost pa sedaj ne bi utemeljevala.

Hvala vsem tistim, ki ste to pisanje z zanimanjem in pozorno prebrali do konca.

Vodja oblikovalcev
Alja Štefančič

NA POMOČ!

Pred kratkim so imeli ustanovni občni zbor INDUSTRIJSKEGA GASILSKEGA DRUŠTVA V TOZD Kemiji Šempeter.

Med govorniki na občnem zboru sta bila: Jože Randl (levo) in Ivan Cetina

Delovno predsedstvo

Društvo, ki je imelo svoj ustanovni zbor v četrtek, 10. februarja, se je razvilo iz gasilske desetine, ki je obstajala in delovala že več let. Že leta 1972 so bili v TOZD Kemiji Šempeter primorani, da so zaradi razvoja tehnologije in nevarnostne stopnje vnetljivosti tekočin, ki jih skladiščijo, preventivno zavarovali TOZD in ustanovili gasilsko desetino. Tedaj so vsi člani opravili tudi seminar s preizkusom znanja na Zavodu za požarno in reševalno službo. Desetina je ves čas delovala dokaj uspešno, saj so imeli redne vaje (praktične in teoretične), poleg tega pa so tudi uspešno sodelovali z Gasilskim društvom Šempeter. Gasilska desetina se je neprestano izpopolnjevala z novimi člani. Z večanjem proizvodnje, večjim številom zaposlenih pa se je vedno bolj kazala potreba, da ustanovi TOZD Kemija Šempeter lastno Industrijsko gasilsko društvo. Članom režijskega odbora je ob popolnem angažiranju uspelo, da so ustanovili Industrijsko gasilsko društvo. Ob nastanku ima to društvo kar 160 podpornih in 26 operativnih članov.

Naloga društva pa ne bo le varstvo pred požari, ampak tudi varstvo imetja samoupravljavcev pred požari in elementarnimi nesrečami ter vzgoja vseh članov društva, da bodo ob nevarnostih znali hitro in pravilno ukrepati. Tako se bo društvo povežalo tudi z organi Civilne zaštite in splošnega ljudskega odpora.

Sam ustanovni občni zbor je, ob sodelovanju predstavnikov OGZ, SZDL Šempeter, minil v nadvse slavnostnem vzdušju. -jaz-

Predstavljamo vam

(Nadaljevanje s 7. strani)
nem, zlatilnem — za tiskanje platnic). To je še kar odgovorno delo, saj je pri nas zaključena obdelava tiskarskega materiala. Lahko tudi opišem npr. kako poteka vezava knjige: najprej s strojem zgibajo strani, potem jih zašijejo, sledi pravilno lepljenje, obrezovanje, kroženje hrbtna strani knjige, lepljenje traku, olupševalno delo, tiskanje platnic, uplatničenje knjig. Če delamo eno knjigo trajajo uro, uro in pol, če pa je izdelana večja količina pa 15 minut.

Poklic knjigovez v pravem pomenu besede izgublja na svojem pomenu, ker sedaj obdelujemo skoraj vse strojno, pa še velikih knjigoveških naročil nimamo. Tiskarski poklici tudi niso izenačeni, saj je naš poklic najslabše ocenjen. Milan BAJAGIĆ, zaposlen kot knjigovez že enaintrideseto leto, skupne delovne dobe pa ima kar 36 let. V knjigoveznici je tudi eden najstarejših, saj bo letos dopolnil že sedemdeset let:

»Kakšna dela opravlja knjigovez ste slišali. Povedal bi le še to, da je pravih knjigoveških naročil vse manj, ker se naša proizvodnja usmerja na druga področja. Mi ne moremo prevzeti manjših naročil, ker vse to preveč stane. Tako ta dela opravljajo večinoma obrtniki. Vežemo pa še uradne liste, nekaj je tudi albumov. Pogoji dela so slabi, saj imamo tesne prostore, če delajo vsi stroji, pa je strašanski ropot. Tako mi je v tridesetih letih dela v tem oddelku sluh že močno opešal, to da knjigovezi niso priznani in priljubljeni pa izvira še iz razmer iz stare Jugoslavije. Pa tudi danes naši medsebojni odnosi niso najboljši. Premalo je delovne discipline. Razlika med delom nekdanj in danes pa je ogromna. Poprej smo vse delali ročno, sedaj pa imajo večje tiskarne postopek že močno moderniziran.«

Marjana PALIR, je zaposlena v AERU štiri leta. Končala je grafično šolo.

»Ženske delamo v glavnem bloke in zgibamo ter luknja-mape z mehanizmi, včasih tudi vežemo kakšne zapisnike, delam pa tudi na stroju za vplatičenje. Sicer pa je za nas, pomočnike, pravega knjigoveškega dela bolj malo!«

Zimske igre grafičarjev

V nedeljo, 20. 2. 1977, je bilo na terenih pri Arehu na Pohorju republiško prvenstvo delavcev grafične in grafično-predelovalne industrije Slovenije v veleslalomu. Tekmovanje, ki je bilo že 18. po vrsti, je dobro organiziral SK Grafičar pod pokroviteljstvom ljubljanskega Contala.

Kljub slabim vremenskim razmeram in močni odjugi, se je tekmovanja udeležilo 124 tekmovalcev in tekmovalk, od katerih jih je 113 prispelo na cilj. Na progi, ki je bila dolga 750 m z 31 vratici in 80—100 m višinske razlike, je bila najbolj uspešna ekipa Aera, ki je v močni konkurenci zasedla prvo mesto:

REZULTATI:

Ženske:	1. Pelan	ČGP Delo
	2. Žohar	Gorenjski tisk
	3. Skačej	Mariborski tisk
	4. Schmidt	Aero
	5. Mir	Ljudska pravica
	9. Pajk	Aero
St. člani nad 35 let	1. Nunčič	Aero
	2. Šumi	Gorenjski tisk
	3. Lesjak	Mariborski tisk
	4. Glavič	Mariborski tisk
	5. Terčič	TS
	6. Požun	Aero
	7. Bajec	Aero
Člani:	1. Brilej	Aero
	2. Dobovičnik	Aero
	3. Koren	Mariborski tisk
	4. Petejan	Mariborski tisk
	5. Hren	Universum
	7. Samec	Aero
Ekipno:	1. Aero	
	2. Mariborski tisk	
	3. Delo	
	4. Gorenjski tisk	
	5. Ljudska pravica	
	6. Mladinska knjiga	
	7. EGP Šk. Loka	Zvone Brilej

UTRINKI

Tuj nasvet je največkrat podoben ključu za napačno ključavnico. Nič ti ne koristi.

Sovražnikom se lahko zahvalimo za modrost, prijateljem pa za grenka spoznanja.

Ce tvoja žena ni princesa tvojih sanj, se pomiri s tem, da je že ona pred teboj ugotovila, da se je v svojem princu zmotila.

Denar in ženske imajo največ oboževalcev.

Majavega mosta in klepetavega gosta se izogibaj.

Sreča pride kot nenapovedan gost (s presenečenjem) in odide kot tat (ki pusti razdejanje).

Od vseh servisov se je še najbolje obnesel stara mama-servis.

Kače imajo strup le v enem zobu, kakšna sreča je, da tega ni narava storila še pri ljudeh!

Huje od statistike in reklame pač nihče ne more lagati.

Narava je krivična: sladkorno bolezen dobiš brez sladkega življenja, visok krvni pritisk pa brez — visokega standarda...

Herman Musec

KDO SO NAGRAJENCI?

Kakor da bi žreb vedel, da se bliža 8. marec, pa je naklonil nagrade samim ženskam. Sicer pa je na naš naslov tokrat prišlo štirideset rešitev Nagradne križanke. Nagrade so razdeljene takole:

1. nagrado — 100 din — prejme Pavla POŽUN
2. nagrado — 75 din — prejme Marta LAMPRET
3. nagrado — 50 din — prejme Mira PAVIČ

Rekreacija v TOZD tovarna celuloze Medvode

S povečanjem obsega tovarne in s prihodom novih delavcev, se je povečalo tudi zanimanje za rekreacijo v naši tovarni. Največ zanimanja je za smučanje, mali nogomet, keglanje in košarko. V vseh teh panogah imamo organizirane sekcije, ki so v letu 1976 dosegle nekaj dobrih rezultatov.

V letošnjem letu pa imamo v načrtu:

1. še izboljšati delo v samih sekcijah. Vsaka sekcija bo izdelala tekmovalni in finančni plan. Tekmovalni plan se ujema z občinskim in mestnim planom za leto 1977;

2. izboljšati rekreacijo žensk (organizirati kegljaško in namiznoteniško sekcijo za ženske);

3. pričeti razmišljati o poklicnem referentu za rekreacijo.

Težave, ki nas tarejo že leta, pa so športni objekti, kajti tovarna svojih objektov nima. TVD Partizan Medvode pa ne razpolaga z zadostnim številom objektov (igrišč), da bi lahko zadostil vsem potrebam krajanov in delovnih kolektivov. To pride do izraza predvsem v zimskem času, ko ostane samo dvorana, ki pa je vsak dan do pozne noči zasedena.

Anton Bohinc

Celje - skladišče
D-Per

452/1977

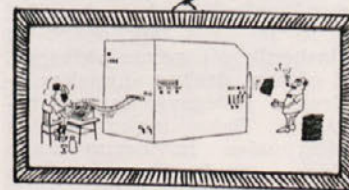

1119771804,1

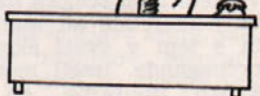
COBISS •

(10)

TOKRAT POSLUŠAJTE
RESNIČNO SAMOKRITIKO

ČUDNO! NA RAZPIS SMO DOBILI ŽE DESET PRIJAV ZA DELOVNO MESTO NA DESNI, NOBENE PRIJAVE PA NI ZA TISTEGA NA LEVI...

(10)